

Συλλογή της Νομολογίας

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (τρίτο τμήμα)

της 6ης Οκτωβρίου 2021 *

«Κρατικές ενισχύσεις – Καθεστώς ενισχύσεων που εφάρμοσε η Γερμανία υπέρ ορισμένων μεγάλων καταναλωτών ηλεκτρικής ενέργειας – Απαλλαγή από τα τέλη δικτύου για την περίοδο 2012-2013 – Απόφαση κηρύσσουσα το καθεστώς ενισχύσεων ασυμβίβαστο προς την εσωτερική αγορά και παράνομο και διατάσσουσα την ανάκτηση των καταβληθεισών ενισχύσεων – Προσφυγή ακυρώσεως – Προθεσμία ασκήσεως προσφυγής – Παραδεκτό – Έννοια της ενισχύσεως – Κρατικοί πόροι – Ίση μεταχείριση – Δικαιολογημένη εμπιστοσύνη»

Στην υπόθεση T-745/18,

Covestro Deutschland AG, με έδρα το Leverkusen (Γερμανία), εκπροσωπούμενη από τους M. Küper, J. Otter, C. Anger και M. Goldberg, δικηγόρους,

προσφεύγουσα,

υποστηριζόμενη από

την **Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας**, εκπροσωπούμενη από τους J. Möller, R. Kanitz, S. Heimerl και S. Costanzo,

παρεμβαίνουσα,

κατά

Ευρωπαϊκής Επιτροπής, εκπροσωπούμενης από τον T. Maxian Rusche και την K. Herrmann,

καθής,

με αντικείμενο προσφυγή δυνάμει του άρθρου 263 ΣΛΕΕ με αίτημα την ακύρωση της αποφάσεως (ΕΕ) 2019/56 της Επιτροπής, της 28ης Μαΐου 2018, σχετικά με το καθεστώς ενισχύσεων SA.34045 (2013/C) (πρώην 2012/NN) που έθεσε σε εφαρμογή η Γερμανία υπέρ καταναλωτών βασικού φορτίου σύμφωνα με το άρθρο 19 του StromNEV (ΕΕ 2019, L 14, σ. 1),

ΤΟ ΓΕΝΙΚΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (τρίτο τμήμα),

συγκείμενο από τους A. M. Collins, πρόεδρο, V. Kreuschitz και Z. Csehi (εισηγητή), δικαστές,

γραμματέας: B. Lefebvre, διοικητικός υπάλληλος

* Γλώσσα διαδικασίας: η γερμανική.

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία και κατόπιν της επ' ακροατηρίου συζητήσεως της 29ης Οκτωβρίου 2020,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση¹

I. Ιστορικό της διαφοράς

[παραλειπόμενα]

B. Επί των επίμαχων νομοθετικών και κανονιστικών μέτρων

1. Επί του συστήματος τελών δικτύου πριν από τη λήψη των επίδικων μέτρων

[παραλειπόμενα]

- 8 Μέχρι την έναρξη ισχύος της κανονιστικής αποφάσεως StromNEV, όπως τροποποιήθηκε με τον νόμο EnWG 2011 (στο εξής: κανονιστική απόφαση StromNEV 2011), οι αντικυκλικοί καταναλωτές και οι καταναλωτές βασικού φορτίου βαρύνονταν με εξατομικευμένα τέλη, υπολογιζόμενα σύμφωνα με τη «μεθοδολογία της φυσικής διαδρομής», η οποία είχε καθοριστεί από την Bundesnetzagentur (Ομοσπονδιακή Ρυθμιστική Αρχή Δικτύων, στο εξής: BNetzA) λαμβανομένου υπόψη του κόστους δικτύου που προκαλούσαν οι καταναλωτές αυτοί, με ένα ελάχιστο τέλος ίσο προς το 20 % των δημοσιευμένων γενικών τελών (στο εξής: ελάχιστη εισφορά), που εξασφάλιζε την καταβολή αντισταθμίσεως για την εκμετάλλευση του δικτύου με το οποίο οι καταναλωτές αυτοί ήταν συνδεδεμένοι σε περίπτωση που τα εξατομικευμένα τέλη, υπολογιζόμενα σύμφωνα με τη μεθοδολογία της φυσικής διαδρομής, θα ήταν χαμηλότερα ή σχεδόν μηδενικά.

2. Επί των επίδικων μέτρων

- 9 Κατά το άρθρο 19, παράγραφος 2, δεύτερη και τρίτη περίοδος, της κανονιστικής αποφάσεως StromNEV 2011, από 1ης Ιανουαρίου 2011 (ημερομηνία αναδρομικής εφαρμογής της διατάξεως αυτής), τα εξατομικευμένα τέλη για τους καταναλωτές βασικού φορτίου καταργήθηκαν, θεσπίστηκε δε αντ' αυτών πλήρης απαλλαγή από τα τέλη δικτύου (στο εξής: επίδικη απαλλαγή), χορηγηθείσα κατόπιν αδείας της αρμόδιας ρυθμιστικής αρχής, δηλαδή της BNetzA, ήτοι της ρυθμιστικής αρχής του εμπλεκόμενου ομόσπονδου κράτους. Η εν λόγω απαλλαγή δέσμευε τους διαχειριστές συστημάτων μεταφοράς ή διανομής ανάλογα με το επίπεδο του δικτύου με το οποίο ήταν συνδεδεμένοι οι δικαιούχοι.
- 10 Κατά το άρθρο 19, παράγραφος 2, έκτη και έβδομη περίοδος, της κανονιστικής αποφάσεως StromNEV 2011, οι διαχειριστές συστημάτων μεταφοράς υποχρεούνταν να επιστρέφουν στους διαχειριστές συστημάτων διανομής ποσό ίσο προς τη μείωση εσόδων που προέκυπτε από την επίδικη απαλλαγή και όφειλαν να αντισταθμίζουν, μεταξύ τους, τις δαπάνες που συνεπαγόταν η απαλλαγή αυτή, μέσω οικονομικής αντισταθμίσεως σύμφωνα με το άρθρο 9 του

¹ Παρατίθενται μόνον οι σκέψεις των οποίων η δημοσίευση κρίνεται σκόπιμη από το Γενικό Δικαστήριο.

Kraft-Wärme-Kopplungsgesetz (νόμου για την προώθηση της συνδυασμένης παραγωγής θερμότητας και ηλεκτρικής ενέργειας), της 19ης Μαρτίου 2002 (BGBl. 2002 I, σ. 1092), έτσι ώστε ο καθένας επωμιζόταν την ίδια οικονομική επιβάρυνση, υπολογιζόμενη αναλόγως της ποσότητας ηλεκτρικής ενέργειας που παρείχε στους ωφελούμενους από το επίμαχο μέτρο οι οποίοι ήταν συνδεδεμένοι με το δίκτυό του.

- 11 Από το 2012, με την απόφαση της BNetzA, της 14ης Δεκεμβρίου 2011 (BK8-11-024, στο εξής: απόφαση της BNetzA του 2011), προβλέφθηκε ένας χρηματοδοτικός μηχανισμός. Κατά τον εν λόγω μηχανισμό, οι διαχειριστές συστημάτων διανομής εισέπρατταν, από τους τελικούς καταναλωτές ή τους προμηθευτές ηλεκτρικής ενέργειας, μια προσαύξηση (στο εξής: επίδικη προσαύξηση) το ποσό της οποίας καταβαλλόταν στη συνέχεια στους διαχειριστές συστημάτων μεταφοράς για να αντισταθμιστεί η απώλεια εσόδων που οφείλονταν στην επίδικη απαλλαγή.
- 12 Το ποσό της προσαυξήσεως καθοριζόταν κάθε έτος, εκ των προτέρων, από τους διαχειριστές συστημάτων μεταφοράς, βάσει μεθόδου που προσδιόριζε η BNetzA. Το σχετικό ποσό για το έτος 2012, πρώτο έτος εφαρμογής του συστήματος, καθορίστηκε απευθείας από την BNetzA.
- 13 Οι διατάξεις αυτές δεν εφαρμόζονταν όσον αφορά το κόστος της απαλλαγής για το έτος 2011 και, επομένως, κάθε διαχειριστής συστημάτων μεταφοράς και διανομής όφειλε να φέρει ο ίδιος τις ζημίες που συνδέονταν με την απαλλαγή για το ως άνω έτος.

3. Επί του μεταγενέστερου των επίδικων μέτρων συστήματος τελών δικτύου

- 14 Κατά τη διοικητική διαδικασία που οδήγησε στην έκδοση της προσβαλλομένης αποφάσεως, η επίδικη απαλλαγή καταρχάς ακυρώθηκε με δικαστικές αποφάσεις του Oberlandesgericht Düsseldorf (ανώτερου περιφερειακού δικαστηρίου του Ντίσελντορφ, Γερμανία) της 8ης Μαΐου 2013 και του Bundesgerichtshof (Ανωτάτου Ομοσπονδιακού Δικαστηρίου, Γερμανία) της 6ης Οκτωβρίου 2015 και, στη συνέχεια, καταργήθηκε, από 1ης Ιανουαρίου 2014, με την κανονιστική απόφαση Stromnetzentgeltverordnung (στο εξής: StromNEV), όπως τροποποιήθηκε με την Verordnung zur Änderung von Verordnungen auf dem Gebiet des Energiewirtschaftsrechts (κανονιστική απόφαση περί τροποποίησης των κανονιστικών αποφάσεων στον τομέα της ενέργειας), της 14ης Αυγούστου 2013 (BGBl. 2013 I, σ. 3250) (στο εξής: κανονιστική απόφαση StromNEV 2013). Η τελευταία αυτή κανονιστική απόφαση επανεισήγαγε, για το μέλλον, τα εξατομικευμένα τέλη υπολογιζόμενα σύμφωνα με τη μεθοδολογία της φυσικής διαδρομής, προβλέποντας, αντί μιας ελάχιστης εισφοράς, κατ' αποκοπήν τέλη ύψους 10, 15 και 20 % των γενικών τελών, αναλόγως της κατανάλωσης ηλεκτρικής ενέργειας (αντιστοίχως 7 000, 7 500 και 8 000 ώρες ετήσιας χρησιμοποίησης του δικτύου) (στο εξής: κατ' αποκοπήν τέλη).
- 15 Η κανονιστική απόφαση StromNEV 2013 εισήγαγε ένα μεταβατικό καθεστώς, ισχύον από τις 22 Αυγούστου 2013 και εφαρμοστέο αναδρομικώς στους καταναλωτές βασικού φορτίου που δεν είχαν λάβει ακόμη την επίδικη απαλλαγή για τα έτη 2012 και 2013 (στο εξής: μεταβατικό καθεστώς). Αντί για εξατομικευμένα τέλη υπολογιζόμενα σύμφωνα με τη μεθοδολογία της φυσικής διαδρομής και της ελάχιστης εισφοράς, το εν λόγω καθεστώς προέβλεπε αποκλειστικά την επιβολή κατ' αποκοπήν τελών.

[*παραλειπόμενα*]

Δ. Επί της προσβαλλομένης απόφασης

- 19 Στις 28 Μαΐου 2018 η Επιτροπή εξέδωσε την απόφαση (ΕΕ) 2019/56, σχετικά με το καθεστώς ενισχύσεων SA.34045 (2013/C) (πρώην 2012/NN) που έθεσε σε εφαρμογή η Γερμανία υπέρ καταναλωτών βασικού φορτίου σύμφωνα με το άρθρο 19 του StromNEV [2011] (ΕΕ 2019, L 14, σ. 1, στο εξής: προσβαλλόμενη απόφαση), με την οποία διαπίστωσε ότι, από 1ης Ιανουαρίου 2012 μέχρι 31ης Δεκεμβρίου 2013, η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας είχε χορηγήσει παράνομως κρατικές ενισχύσεις με τη μορφή της επίδικης απαλλαγής.
- 20 Ειδικότερα, η Επιτροπή συμπέρανε ότι το ποσό των κρατικών ενισχύσεων αντιστοιχούσε στο κόστος δικτύου που προκάλεσαν οι απαλλασσόμενοι καταναλωτές βασικού φορτίου κατά τα έτη 2012 και 2013 ή, αν το εν λόγω κόστος ήταν μικρότερο από τα ελάχιστα τέλη δικτύου, σε αυτά τα ελάχιστα τέλη δικτύου.
- 21 Επιπλέον, η Επιτροπή επισήμανε ότι οι ενισχύσεις αυτές ήταν ασύμβατες με την εσωτερική αγορά, καθόσον δεν καλύπτονταν από καμία από τις παρεκκλίσεις που προβλέπονται στο άρθρο 107, παράγραφοι 2 και 3, ΣΛΕΕ και δεν μπορούσαν να θεωρηθούν συμβατές με την εσωτερική αγορά για άλλο λόγο.
- 22 Κατά συνέπεια, η Επιτροπή αποφάσισε τα ακόλουθα:
- η επίδικη απαλλαγή συνιστά κρατική ενίσχυση κατά την έννοια του άρθρου 107, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ, στο μέτρο που οι καταναλωτές βασικού φορτίου απαλλάσσονταν από την καταβολή των τελών δικτύου, που αντιπροσώπευαν το κόστος δικτύου το οποίο τους αναλογούσε, ή, αν το εν λόγω κόστος δικτύου ήταν μικρότερο από το ελάχιστο, από την καταβολή αυτού του ελάχιστου τέλους·
  - η επίμαχη ενίσχυση χορηγήθηκε από την Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας κατά παράβαση του άρθρου 108, παράγραφος 3, ΣΛΕΕ και δεν είναι συμβατή με την εσωτερική αγορά·
  - η ατομική ενίσχυση που χορηγήθηκε βάσει του ως άνω καθεστώτος δεν συνιστά κρατική ενίσχυση εάν, κατά τον χρόνο χορήγησής της, πληροί τις προϋποθέσεις που ορίζει κανονισμός σχετικά με τις ενισχύσεις ήσσονος σημασίας (de minimis), ο οποίος εκδίδεται δυνάμει του άρθρου 2 του κανονισμού (ΕΚ) 994/98 του Συμβουλίου, της 7ης Μαΐου 1998, για την εφαρμογή των άρθρων [107] και [108 ΣΛΕΕ] σε ορισμένες κατηγορίες οριζόντιων κρατικών ενισχύσεων (ΕΕ 1998, L 142, σ. 1)·
  - η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας, αφενός, υποχρεούται να ανακτήσει εντόκως από τους δικαιούχους τις ασυμβίβαστες προς την εσωτερική αγορά ενισχύσεις που χορηγήθηκαν στο πλαίσιο του ως άνω καθεστώτος ενισχύσεων και, αφετέρου, να ακυρώσει όλες τις μη πραγματοποιηθείσες ακόμη πληρωμές στο πλαίσιο του εν λόγω καθεστώτος ήδη από την ημερομηνία εκδόσεως της προσβαλλομένης απόφασης.

II. Διαδικασία και αιτήματα των διαδίκων

- 23 Με δικόγραφο που κατέθεσε στη Γραμματεία του Γενικού Δικαστηρίου στις 20 Δεκεμβρίου 2018, η προσφεύγουσα άσκησε την παρούσα προσφυγή.

- 24 Με δικόγραφο που κατέθεσε στη Γραμματεία του Γενικού Δικαστηρίου στις 24 Απριλίου 2019 η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας ζήτησε να παρέμβει στην παρούσα διαδικασία υπέρ της προσφεύγουσας. Με απόφαση της 4ης Ιουνίου 2019 ο πρόεδρος του έκτου τμήματος του Γενικού Δικαστηρίου επέτρεψε την παρέμβαση. Η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας κατέθεσε υπόμνημα παρεμβάσεως και οι κύριοι διάδικοι κατέθεσαν τις παρατηρήσεις τους επ' αυτού εντός της ταχθείσας προθεσμίας.
- 25 Κατόπιν μεταβολής της σύνθεσης των τμημάτων του Γενικού Δικαστηρίου, κατ' εφαρμογήν του άρθρου 27, παράγραφος 5, του Κανονισμού Διαδικασίας του Γενικού Δικαστηρίου, ο εισηγητής δικαστής τοποθετήθηκε στο τρίτο τμήμα, στο οποίο, ως εκ τούτου, ανατέθηκε η υπό κρίση υπόθεση.
- 26 Κατόπιν έκθεσης του εισηγητή δικαστή, το Γενικό Δικαστήριο (τρίτο τμήμα) αποφάσισε να προχωρήσει στην προφορική διαδικασία και, στο πλαίσιο των μέτρων οργάνωσης της διαδικασίας του άρθρου 89 του Κανονισμού Διαδικασίας, απηύθυνε γραπτές ερωτήσεις στους διαδίκους, στις οποίες αυτοί απάντησαν εντός της ταχθείσας προθεσμίας.
- 27 Οι διάδικοι αγόρευσαν και απάντησαν στις ερωτήσεις του Γενικού Δικαστηρίου κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση της 29ης Οκτωβρίου 2020.
- 28 Κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση η προσφεύγουσα δήλωσε ότι παραιτείται από τον πρώτο λόγο ακυρώσεως, δήλωση η οποία καταχωρίστηκε στα πρακτικά.
- 29 Η προσφεύγουσα, υποστηριζόμενη από την Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας, ζητεί από το Γενικό Δικαστήριο:
- να ακυρώσει την προσβαλλόμενη απόφαση·
  - να καταδικάσει την Επιτροπή στα δικαστικά έξοδα.
- 30 Η Επιτροπή ζητεί από το Γενικό Δικαστήριο:
- να απορρίψει την προσφυγή·
  - να καταδικάσει την προσφεύγουσα στα δικαστικά έξοδα.

III. Σκεπτικό

A. Επί του παραδεκτού της προσφυγής

[παραλειπόμενα]

- 36 Όσον αφορά την προβαλλόμενη από την Επιτροπή εκπρόθεσμη άσκηση της προσφυγής, υπενθυμίζεται ότι, κατά το άρθρο 263, έκτο εδάφιο, ΣΛΕΕ, η προσφυγή ακυρώσεως πρέπει να ασκείται εντός δύο μηνών, υπολογιζομένων, κατά περίπτωση, από τη δημοσίευση της προσβαλλομένης πράξεως, την κοινοποίησή της στον προσφεύγοντα ή, ελλείψει δημοσιεύσεως ή κοινοποίησεως, από την ημέρα κατά την οποία ο προσφεύγων έλαβε γνώση της πράξεως.

- 37 Εν προκειμένω, δεν αμφισβητείται ότι η προσφυγή κατατέθηκε εντός της προθεσμίας των δύο μηνών και δέκα ημερών από της δημοσίευσής της προσβαλλομένης αποφάσεως στην Επίσημη Εφημερίδα, που πραγματοποιήθηκε στις 16 Ιανουαρίου 2019.
- 38 Όσον αφορά το ζήτημα αν η προσφεύγουσα είχε λάβει γνώση της προσβαλλομένης αποφάσεως πριν από τη δημοσίευσή της, υπενθυμίζεται ότι από το ίδιο το γράμμα του άρθρου 263, έκτο εδάφιο, ΣΛΕΕ απορρέει ότι το κριτήριο της ημερομηνίας κατά την οποία ο προσφεύγων έλαβε γνώση της πράξεως ως σημείου αφετηρίας της προθεσμίας ασκήσεως της προσφυγής έχει δευτερεύουσα σημασία σε σχέση με τα κριτήρια της δημοσίευσής ή της κοινοποίησής της πράξεως (αποφάσεις της 10ης Μαρτίου 1998, Γερμανία κατά Συμβουλίου, C-122/95, EU:C:1998:94, σκέψη 35, και της 17ης Μαΐου 2017, Πορτογαλία κατά Επιτροπής, C-339/16 P, EU:C:2017:384, σκέψη 39· βλ., επίσης, απόφαση της 27ης Νοεμβρίου 2003, Regione Siciliana κατά Επιτροπής, T-190/00, EU:T:2003:316, σκέψη 30 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία) και, επομένως, εφαρμόζεται στις πράξεις που δεν αποτελούν αντικείμενο ούτε κοινοποίησης ούτε δημοσίευσής (απόφαση της 1ης Ιουλίου 2009, ISD Polska κ.λπ. κατά Επιτροπής, T-273/06 και T-297/06, EU:T:2009:233, σκέψη 55).
- 39 Είναι αληθές ότι, εν προκειμένω, η δημοσίευση της προσβαλλομένης αποφάσεως δεν αποτελούσε προϋπόθεση ενάρξεως της ισχύος της. Εντούτοις, οι αποφάσεις της Επιτροπής περί περατώσεως διαδικασίας εξετάσεως ενισχύσεων βάσει του άρθρου 108, παράγραφος 2, ΣΛΕΕ δημοσιεύονται στην Επίσημη Εφημερίδα, σύμφωνα με το άρθρο 32, παράγραφος 3, του κανονισμού (ΕΕ) 2015/1589 του Συμβουλίου, της 13ης Ιουλίου 2015, περί λεπτομερών κανόνων για την εφαρμογή του άρθρου 108 ΣΛΕΕ (ΕΕ 2015, L 248, σ. 9). Επομένως, κατά πάγια νομολογία, η προσφεύγουσα μπορούσε θεμιτώς να υπολογίζει ότι η προσβαλλόμενη απόφαση θα δημοσιευόταν (πρβλ. αποφάσεις της 15ης Σεπτεμβρίου 1998, BP Chemicals κατά Επιτροπής, T-11/95, EU:T:1998:199, σκέψεις 48 έως 51, και της 1ης Ιουλίου 2009, ISD Polska κ.λπ. κατά Επιτροπής, T-273/06 και T-297/06, EU:T:2009:233, σκέψη 57). Κατά συνέπεια, μπορούσε νομίμως να θεωρήσει την ημερομηνία δημοσίευσής της στην Επίσημη Εφημερίδα ως χρόνο ενάρξεως της προθεσμίας προσφυγής.
- 40 Το συμπέρασμα αυτό δεν κλονίζεται από τη νομολογία που επικαλείται η Επιτροπή.
- 41 Καταρχάς, με την απόφαση της 17ης Μαΐου 2017, Πορτογαλία κατά Επιτροπής (C-339/16 P, EU:C:2017:384, σκέψεις 34 έως 40), το Δικαστήριο έκρινε ότι ο χρόνος ενάρξεως της προθεσμίας προσφυγής για την προσφεύγουσα, δηλαδή την Πορτογαλική Δημοκρατία, ήταν η κοινοποίηση της επίδικης αποφάσεως σε αυτήν, που ήταν αποδέκτης της αποφάσεως, ενώ, εν προκειμένω, η προσφεύγουσα δεν ήταν αποδέκτης της προσβαλλομένης αποφάσεως, η οποία απευθυνόταν στην Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας, ούτε έλαβε κοινοποίηση της εν λόγω αποφάσεως κατά την έννοια του άρθρου 263 ΣΛΕΕ.
- 42 Στη συνέχεια, οι προτάσεις του γενικού εισαγγελέα M. Campos Sánchez-Bordona στην υπόθεση Georgsmarienhütte κ.λπ. (C-135/16, EU:C:2018:120) αφορούσαν το ζήτημα αν επιχειρήσεις οι οποίες είχαν λάβει κρατική ενίσχυση που αποτελούσε αντικείμενο αποφάσεως της Επιτροπής θα μπορούσαν να προσβάλουν την απόφαση αυτή, πράγμα το οποίο, σύμφωνα με την απόφαση της 9ης Μαρτίου 1994, TWD Textilwerke Deggendorf (C-188/92, EU:C:1994:90), θα τις εμπόδιζε να θέσουν υπό αμφισβήτηση το κύρος της αποφάσεως αυτής ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων στο πλαίσιο προσφυγής στρεφόμενης κατά των μέτρων εκτελέσεως της εν λόγω αποφάσεως που είχαν λάβει οι εθνικές αρχές. Όσον αφορά τον υπολογισμό της προθεσμίας για την άσκηση της προσφυγής την οποία οι προσφεύγουσες επιχειρήσεις θα μπορούσαν να ασκήσουν ενώπιον του δικαστή της Ευρωπαϊκής Ένωσης κατά της επίμαχης αποφάσεως, ο γενικός εισαγγελέας

συμπέρανε ότι, καθόσον η δημοσίευση της εν λόγω αποφάσεως δεν αποτελούσε προϋπόθεση για την εφαρμογή της και καθόσον αρκούσε οι επιχειρήσεις τις οποίες αυτή αφορούσε άμεσα και ατομικά να έχουν δέουσα γνώση, η προθεσμία για την προσβολή της ως άνω αποφάσεως είχε αρχίσει την ημέρα που έλαβαν γνώση αυτής (προτάσεις του γενικού εισαγγελέα M. Campos Sánchez-Bordona στην υπόθεση Georgsmarienhütte κ.λπ., C-135/16, EU:C:2018:120, σημείο 63). Επιβάλλεται όμως η διαπίστωση ότι το Δικαστήριο δεν υιοθέτησε το ως άνω συμπέρασμα στην απόφαση με την οποία περατώθηκε η προαναφερθείσα υπόθεση (απόφαση της 25ης Ιουλίου 2018, Georgsmarienhütte κ.λπ., C-135/16, EU:C:2018:582) και ότι, εν πάση περιπτώσει, δεν αποδείχθηκε ότι, εν προκειμένω, η προσφεύγουσα είχε «δέουσα γνώση» της προσβαλλομένης αποφάσεως, αντιθέτως προς αυτό που συνέβαινε στην εν λόγω υπόθεση.

- 43 Τέλος, με τη διάταξη της 5ης Σεπτεμβρίου 2019, Fryč κατά Επιτροπής (C-230/19 P, μη δημοσιευθείσα, EU:C:2019:685), το Δικαστήριο διαπίστωσε, στο πλαίσιο προσφυγής με αίτημα την ακύρωση ορισμένων κανονισμών, ότι, δεδομένου ότι οι επίμαχες πράξεις είχαν δημοσιευθεί στην Επίσημη Εφημερίδα και δεδομένου ότι η εν λόγω δημοσίευση αποτελούσε προϋπόθεση για την έναρξη ισχύος των πράξεων αυτών, η ημερομηνία που έπρεπε να ληφθεί υπόψη για τον προσδιορισμό του χρονικού σημείου ενάρξεως της προθεσμίας προσφυγής κατά το άρθρο 263, έκτο εδάφιο, ΣΛΕΕ ήταν εκείνη της δημοσίευσής. Η διαπίστωση αυτή δεν μπορεί να στηρίξει το επιχείρημα της Επιτροπής εν προκειμένω, λαμβανομένης υπόψη της διαφορετικής φύσεως των σχετικών πράξεων.
- 44 Επομένως, πρέπει να απορριφθεί η ένσταση απαραδέκτου που προέβαλε προς άμυνά της η Επιτροπή.

B. Επί της ουσίας

[παραλειπόμενα]

1. Επί του δευτέρου λόγου ακυρώσεως, με τον οποίο προβάλλεται ότι δεν υφίσταται κρατική ενίσχυση κατά την έννοια του άρθρου 107, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ

[παραλειπόμενα]

β) Επί του δευτέρου σκέλους του δευτέρου λόγου ακυρώσεως, με το οποίο προβάλλεται ότι δεν υφίσταται ενίσχυση χορηγηθείσα με κρατικούς πόρους

[παραλειπόμενα]

1) Προκαταρκτικές παρατηρήσεις

[παραλειπόμενα]

- 93 Πιο πρόσφατα, αφενός, με την απόφαση της 28ης Μαρτίου 2019, Γερμανία κατά Επιτροπής (C-405/16 P, EU:C:2019:268), το Δικαστήριο, αποφαινόμενο σχετικά με μέτρο στήριξης των παραγωγών ηλεκτρικής ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές, το οποίο χρηματοδοτείτο με

επιβάρυνση των προμηθευτών ηλεκτρικής ενέργειας που προμήθευαν τους τελικούς πελάτες κατ' αναλογία των πωλούμενων ποσοτήτων (επιβάρυνση EEG), έκρινε ότι δεν υφίστατο χρήση κρατικών πόρων υπό τις ακόλουθες περιστάσεις:

- τα ποσά που προέρχονται από το μέτρο δεν μπορούσαν να εξομοιωθούν με φόρο, διότι το μέτρο αυτό δεν υποχρέωνε τους εμπλεκόμενους επιχειρηματίες να μετακυλίσουν το σχετικό κόστος στους τελικούς πελάτες (σκέψεις 65 έως 71 της εν λόγω αποφάσεως).
- δεν υπήρχε αποφασιστική επιρροή των δημοσίων αρχών στη διαχείριση των εν λόγω πόρων, ελλείψει εξουσίας διαθέσεως των σχετικών κεφαλαίων, καθόσον το γεγονός ότι τα κεφάλαια αυτά προορίζονταν αποκλειστικά για τη χρηματοδότηση του ως άνω καθεστώτος δεν συνεπαγόταν ότι το κράτος μπορούσε να τα διαθέτει ελεύθερα, δηλαδή να αποφασίζει διαφορετικό τρόπο χρησιμοποίησης των σχετικών πόρων (σκέψεις 74 έως 76 της εν λόγω αποφάσεως), ελλείψει δε δημοσίου ελέγχου επί των οργανισμών οι οποίοι ήταν επιφορτισμένοι με τη διαχείριση των ως άνω κεφαλαίων, απλώς και μόνον ο έλεγχος της ορθής εφαρμογής του καθεστώτος αυτού δεν αρκούσε για ένα τέτοιο συμπέρασμα (σκέψεις 77 έως 85 της εν λόγω αποφάσεως).

94 Αφετέρου, με την απόφαση της 15ης Μαΐου 2019, Achema κ.λπ. (C-706/17, EU:C:2019:407), το Δικαστήριο, εξετάζοντας μέτρο στήριξης των παραγωγών ηλεκτρικής ενέργειας που παρείχαν υπηρεσίες γενικού συμφέροντος, το οποίο είχε χρηματοδοτηθεί ιδίως με επιβάρυνση των τελικών πελατών ηλεκτρικής ενέργειας αναλόγως της καταναλωνόμενης ηλεκτρικής ενέργειας, δέχθηκε ότι το κριτήριο των κρατικών πόρων πληρούτο, λαμβανομένων υπόψη ιδίως των ακόλουθων περιστάσεων:

- η εισφορά ήταν υποχρεωτική για τους τελικούς καταναλωτές και τους παράγοντες για ίδια χρήση ηλεκτρική ενέργεια (σκέψη 57 της εν λόγω αποφάσεως) καθώς και για τους διαχειριστές του δικτύου που ήταν υπεύθυνοι για την είσπραξή της (σκέψη 64 της εν λόγω αποφάσεως): το ύψος της καθοριζόταν από δημόσιο οργανισμό (σκέψη 58 της εν λόγω αποφάσεως).
- η κατανομή των σχετικών κονδυλίων προσδιοριζόταν από διαχειριστή που τελούσε υπό τον άμεσο έλεγχο του κράτους, στον οποίο είχε ανατεθεί η διαχείριση της εισφοράς και ο οποίος δεν είχε καμία διακριτική ευχέρεια όσον αφορά τον προσδιορισμό και τον προορισμό των κονδυλίων αυτών (σκέψεις 59 και 66 της εν λόγω αποφάσεως).

95 Κατ' ουσίαν, η νομολογία του Δικαστηρίου που παρατίθεται στις σκέψεις 93 και 94 ανωτέρω στηρίζεται σε δύο κύρια στοιχεία προς εκτίμηση της κρατικής φύσεως των πόρων: αφενός, στην ύπαρξη υποχρεωτικής επιβαρύνσεως των καταναλωτών ή των τελικών πελατών, που καλείται συνήθως «φόρος», ειδικότερα «οιονεί φορολογική επιβάρυνση», και, αφετέρου, στον κρατικό έλεγχο της διαχείρισεως του σχετικού καθεστώτος, ιδίως μέσω κρατικού ελέγχου των κεφαλαίων ή των διαχειριστών (τρίτων) των κεφαλαίων αυτών. Πρόκειται, κατ' ουσίαν, για δύο στοιχεία τα οποία πρέπει να συντρέχουν διαζευκτικώς.

96 Ο χαρακτήρας των επιμέρους στοιχείων που αποτελούν μέρος των δύο προαναφερθέντων κύριων στοιχείων, τα οποία πρέπει να συντρέχουν διαζευκτικώς, επιβεβαιώνεται από τη σκέψη 72 της αποφάσεως της 28ης Μαρτίου 2019, Γερμανία κατά Επιτροπής (C-405/16 P, EU:C:2019:268), όπου το Δικαστήριο, αφού απέκλεισε την ύπαρξη «ειδικής εισφοράς», έκρινε ότι έπρεπε, κατά συνέπεια, να εξακριβωθεί αν τα δύο άλλα αναφερόμενα στοιχεία (δηλαδή ο κρατικός έλεγχος των σχετικών κεφαλαίων ή των διαχειριστών του δικτύου) του παρείχαν παρά ταύτα τη

δυνατότητα να συναγάγει ότι τα κεφάλαια που αποτελούσαν το προϊόν της εισφοράς EEG ήταν κρατικοί πόροι. Επιπλέον, στην απόφαση της 15ης Μαΐου 2019, Achema κ.λπ. (C-706/17, EU:C:2019:407), καταρχάς, το Δικαστήριο σημείωσε ότι τα κεφάλαια τα οποία συνέλεξαν υποχρεωτικώς οι διαχειριστές ηλεκτρικών δικτύων από τους επιχειρηματίες και τους τελικούς καταναλωτές μπορούσαν να θεωρηθούν ως κρατικοί πόροι (σκέψεις 64 και 65 της εν λόγω αποφάσεως) και, στη συνέχεια, διαπίστωσε, εξάλλου και, επομένως, ως εκ περισσού, ότι τα εν λόγω κεφάλαια, κατανεμόμενα μεταξύ των δικαιούχων του σχετικού καθεστώτος από φορέα ευρισκόμενο υπό τον έλεγχο του Δημοσίου, ο οποίος δεν είχε καμία διακριτική ευχέρεια όσον αφορά τον καθορισμό και τον προορισμό τους, έπρεπε να λογίζονται ως τελούντα υπό τον έλεγχο του Δημοσίου (σκέψεις 66 και 67 της εν λόγω αποφάσεως).

97 Πράγματι, όπως υπογράμμισε ο γενικός εισαγγελέας F. G. Jacobs στις προτάσεις του στην υπόθεση PreussenElektra (C-379/98, EU:C:2000:585, σημείο 165), κοινός παρανομαστής των υποθέσεων στις οποίες το Δικαστήριο δέχθηκε την ύπαρξη κρατικών πόρων είναι ότι, με τον έναν ή τον άλλον τρόπο, το κράτος άσκησε έλεγχο επί των εν λόγω εσόδων. Ο έλεγχος αυτός μπορεί να ασκείται ιδίως μέσω οιονεί φορολογικών επιβαρύνσεων, ήτοι μέσω μηχανισμού με τον οποίο, κατά τον γενικό εισαγγελέα, τα χρήματα καθίστανται ιδιοκτησία του κράτους προτού αναδιανεμηθούν στις ενισχυόμενες επιχειρήσεις. Επομένως, κατά την ερμηνεία αυτή, η ύπαρξη οιονεί φορολογικής επιβαρύνσεως είναι μία από τις περιπτώσεις στις οποίες υπάρχει κρατικός έλεγχος των χρησιμοποιούμενων πόρων.

[παραλειπόμενα]

100 Στην αιτιολογική σκέψη 136 της προσβαλλομένης αποφάσεως, που συνοψίζει τις αιτιολογικές σκέψεις 49 έως 84 της αποφάσεως περί κινήσεως της διαδικασίας, η Επιτροπή υπενθυμίζει ότι, στην τελευταία αυτή απόφαση, συμπέρανε ότι η επίδικη απαλλαγή είχε χρηματοδοτηθεί με κρατικούς πόρους βάσει των ακόλουθων στοιχείων:

- η επίμαχη απαλλαγή αποτελούσε κρατική πολιτική·
- οι ζημιές που προέκυπταν από την επίδικη απαλλαγή αντισταθμίζονταν πλήρως με την επίδικη προσαύξηση, η οποία βάρυνε τους χρήστες του δικτύου χωρίς επιβάρυνση των διαχειριστών του δικτύου·
- οι διαχειριστές συστημάτων μεταφοράς ήταν επιφορτισμένοι με τη διαχείριση των χρηματικών ροών που προέκυπταν από την επίδικη απαλλαγή και την επίδικη προσαύξηση και δεν μπορούσαν να χρησιμοποιούν τα έσοδα από την προσαύξηση αυτή όπως επιθυμούσαν·
- η επίδικη προσαύξηση δεν αντιστοιχούσε σε πληρωμή για παροχή υπηρεσίας ή αγαθού.

101 Στην αιτιολογική σκέψη 137 της προσβαλλομένης αποφάσεως η Επιτροπή απορρίπτει το επιχείρημα της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας ότι οι πόροι που προορίζονταν για τη χρηματοδότηση της επίδικης απαλλαγής δεν διοχετεύονταν μέσω του κρατικού προϋπολογισμού. Κατά την Επιτροπή, η έννοια των κρατικών πόρων μπορεί επίσης να καλύπτει την περίπτωση χρηματοδότησης της ενίσχυσης με ιδιωτικά μέσα που πρέπει να καταβάλλονται βάσει υποχρεώσεως επιβαλλόμενης από το κράτος, η διαχείριση και κατανομή των οποίων πραγματοποιούνται σύμφωνα με τις διατάξεις της οικείας νομικής πράξεως, τούτο δε έστω και αν οι πόροι δεν τελούν υπό τη διαχείριση κρατικών αρχών, αλλά ελέγχονται από μη κρατικούς φορείς οι οποίοι ορίζονται από το κράτος.

102 Στις αιτιολογικές σκέψεις 138 και 139 της προσβαλλομένης απόφασεως η Επιτροπή υπογραμμίζει ότι η απώλεια εσόδων λόγω της επίδικης απαλλαγής το 2012 και το 2013 μετακυλίστηκε εξ ολοκλήρου στους τελικούς χρήστες με μηχανισμό πλήρους αντιστάθμισης μέσω συμψηφισμού ο οποίος χρηματοδοτήθηκε με υποχρεωτική εισφορά που επιβλήθηκε σε αυτούς από το κράτος.

103 Στις αιτιολογικές σκέψεις 140 έως 147 της προσβαλλομένης απόφασεως, η Επιτροπή ανέφερε τα ακόλουθα:

- η επίδικη προσαύξηση συνιστούσε οιονεί φορολογική επιβάρυνση επιβαλλόμενη από το κράτος και καταβαλλόμενη από τους τελικούς καταναλωτές και όχι ένα γενικό τέλος δικτύου·
- οι διαχειριστές δικτύου ήταν επιφορτισμένοι με την είσπραξη και διαχείριση της επίδικης προσαυξήσεως και υποχρεούνταν να εισπράττουν την εν λόγω προσαύξηση και δεν μπορούσαν να χρησιμοποιούν τα έσοδα από αυτήν παρά μόνον προς αντιστάθμιση της απώλειας εσόδων λόγω της επίδικης απαλλαγής·
- η προσαύξηση εξασφάλιζε την πλήρη αντιστάθμιση την απώλειας εσόδων των διαχειριστών αυτών λόγω της επίδικης απαλλαγής, το δε ποσό της προσαυξήσεως υπολογιζόταν σε συνάρτηση με την απαλλαγή αυτή.

104 Κατ' ουσίαν, η εξέταση της Επιτροπής στηρίζεται στις δύο ακόλουθες περιστάσεις: αφενός, η επίδικη προσαύξηση συνιστά «οιονεί φορολογική επιβάρυνση», διότι ήταν μια υποχρεωτική επιβάρυνση επιβαλλόμενη από το κράτος και καταβαλλόμενη από τους «τελικούς καταναλωτές», και, αφετέρου, οι διαχειριστές του δικτύου ήταν επιφορτισμένοι με τη διαχείριση της προσαυξήσεως αυτής σύμφωνα με τους κανόνες που ορίζει δεσμευτικά το κράτος, οπότε ενεργούσαν υπό τον έλεγχο του κράτους.

[*παραλειπόμενα*]

106 Συναφώς, πρέπει να σημειωθεί, εκ προοιμίου, ότι η επίδικη προσαύξηση θεσπίστηκε με την απόφαση της BNetzA του 2011 (βλ. σκέψεις 10 έως 13 ανωτέρω) και ότι, επομένως, κατά πάγια νομολογία (βλ. σκέψη 86 ανωτέρω), υπεύθυνο για την επιβολή της είναι το κράτος, πράγμα το οποίο, εξάλλου, δεν αμφισβητεί η προσφεύγουσα.

107 Το ως άνω συμπέρασμα ισχύει ανεξαρτήτως του αν η απόφαση της BNetzA του 2011 μπορεί να θεωρηθεί ως απόφαση *ultra vires* κατά το γερμανικό δίκαιο και ανεξαρτήτως της ακύρωσης της απόφασεως αυτής από τα γερμανικά δικαστήρια και της συνακόλουθης κατάργησής της (βλ. σκέψη 14 ανωτέρω), ζητήματα τα οποία προέβλεπαν εκπροθέσμως οι διάδικοι κατά τη διαδικασία και τα οποία δεν θέτουν εν αμφιβόλω το γεγονός ότι η απόφαση αυτή πράγματι τέθηκε σε εφαρμογή κατά την κρίσιμη περίοδο (βλ. σκέψεις 14 και 15 ανωτέρω). Πράγματι, όπως επισημαίνεται στη νομολογία, η αποτελεσματικότητα των κανόνων στον τομέα των κρατικών ενισχύσεων θα μειωνόταν σημαντικά αν η εφαρμογή των κανόνων αυτών μπορούσε να αποκλειστεί εξαιτίας του γεγονότος ότι μια ενίσχυση χορηγήθηκε κατά παράβαση των εθνικών κανόνων (βλ., επ' αυτού και κατ' αναλογία, απόφαση της 17ης Σεπτεμβρίου 2014, *Commerz Nederland*, C-242/13, EU:C:2014:2224, σκέψη 36) και, ακόμη και αν υποθεθεί ότι η ως άνω απόφαση είναι παράνομη, αυτή μπορεί παρά ταύτα να παράγει τα αποτελέσματά της ενόσω δεν καταργείται ή, τουλάχιστον, ενόσω δεν διαπιστώνεται η έλλειψη νομιμότητάς της (πρβλ. κατ' αναλογία, απόφαση της 3ης Μαρτίου 2005, *Heiser*, C-172/03, EU:C:2005:130, σκέψη 38).

108 Το ίδιο ισχύει για το επιχείρημα της προσφεύγουσας ότι η απόφαση της BNetzA του 2011, δημοσιευθείσα στην Επίσημη Εφημερίδα της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας στις 21 Δεκεμβρίου 2011, άρχισε να ισχύει μόλις στις 4 Ιανουαρίου 2012 και, επομένως, δεν δέσμευε ακόμη τους διαχειριστές συστημάτων μεταφοράς στις 15 Οκτωβρίου 2011, καταληκτική ημερομηνία για τη δημοσίευση των τιμολογίων για το έτος 2012, που ήταν δεσμευτικά και ίσχυαν για το σύνολο των χρηστών του δικτύου. Το επιχείρημα αυτό, το οποίο προβλήθηκε για πρώτη φορά σε απάντηση σε έγγραφη ερώτηση του Γενικού Δικαστηρίου, δεν θέτει υπό αμφισβήτηση το γεγονός ότι η εν λόγω απόφαση εφαρμοζόταν κατά την κρίσιμη περίοδο.

[παραλειπόμενα]

2) *Επί της υπάρξεως υποχρεωτικής επιβαρύνσεως*

[παραλειπόμενα]

113 Όσον αφορά το βάσιμο των επιχειρημάτων της προσφεύγουσας, προκειμένου να χαρακτηριστεί η επίδικη προσαύξηση ως «οιονεί φορολογική επιβάρυνση» με γνώμονα τη νομολογία που παραθέτει, πρέπει να εξακριβωθεί αν η εν λόγω, επιβληθείσα από το κράτος, προσαύξηση έπρεπε υποχρεωτικά, βάσει νόμου, να μετακυλιέται στο σύνολό της στους τελικούς οφειλότες αυτής.

114 Συναφώς, οι θέσεις των διαδίκων διαφέρουν όσον αφορά το ζήτημα αν η επίδικη προσαύξηση μετακυλιόταν υποχρεωτικά στον «τελικό καταναλωτή», όπως εκτίθεται στην προσβαλλόμενη απόφαση (βλ. ιδίως αιτιολογικές σκέψεις 135, 138, 140 και 143 της εν λόγω αποφάσεως), και, επομένως, όσον αφορά το ζήτημα του προσδιορισμού των τελικών οφειλετών της επίδικης προσαυξήσεως.

115 Η Επιτροπή περιλαμβάνει στον ως άνω ορισμό τους χρήστες του δικτύου, ήτοι τους μεγάλους καταναλωτές ηλεκτρικής ενέργειας που είναι απευθείας συνδεδεμένοι με το δίκτυο και τους προμηθευτές ηλεκτρικής ενέργειας, που είναι υποχρεωμένοι να καταβάλλουν την προσαύξηση στο μέτρο που συνάπτουν συμβάσεις με τους διαχειριστές του δικτύου με σκοπό την αγορά ηλεκτρικής ενέργειας (για τους ίδιους, όπως οι μεγάλοι καταναλωτές, ή για τους πελάτες τους, όπως οι προμηθευτές) και είναι, επομένως, «τελικοί καταναλωτές» της υπηρεσίας «χρήσης του δικτύου».

116 Η προσφεύγουσα και η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας περιλαμβάνουν στην έννοια αυτή τους τελικούς καταναλωτές ηλεκτρικής ενέργειας και όχι τους προμηθευτές ηλεκτρικής ενέργειας, υποστηρίζουν δε ότι η επίδικη προσαύξηση, υπόχρεοι προς την καταβολή της οποίας είναι αποκλειστικά οι χρήστες του δικτύου, δεν μετακυλιέται υποχρεωτικά σε όλους τους τελικούς καταναλωτές ηλεκτρικής ενέργειας. Αμφισβητούν επίσης ότι οι διαχειριστές του δικτύου υποχρεούνται να εισπράττουν την επίδικη προσαύξηση από τους χρήστες του δικτύου. Κατά την ερμηνεία αυτή, κατ' ουσίαν, η επίδικη προσαύξηση δεν συνιστά επιβάρυνση για τον προϋπολογισμό του κράτους, αλλά μάλλον «τέλος», ήτοι μεταφορά κονδυλίων τα οποία ιδιώτες καταβάλλουν μεταξύ τους.

117 Επομένως, πρέπει να εντοπιστούν οι τελικοί οφειλότες της επίδικης προσαυξήσεως και να προσδιοριστεί αν αυτή είναι υποχρεωτική έναντι αυτών.

118 Όσον αφορά τους τελικούς οφειλότες της επίδικης προσαυξήσεως, πρέπει να γίνει διάκριση μεταξύ, αφενός, της σχέσεως που έχουν οι διαχειριστές του δικτύου και οι χρήστες του δικτύου (που είναι, οι περισσότεροι, προμηθευτές ηλεκτρικής ενέργειας, αλλά και μεγάλοι καταναλωτές

ηλεκτρικής ενέργειας) και, αφετέρου, της σχέσεως που έχουν οι προμηθευτές ηλεκτρικής ενέργειας και οι καταναλωτές ηλεκτρικής ενέργειας: η επίδικη προσαύξηση αφορά μόνον την πρώτη σχέση, ήτοι εκείνη μεταξύ διαχειριστών και χρηστών, καθόσον η προσαύξηση εισπράττεται κατά συνέπεια λόγω της χρήσης του δικτύου, και όχι λόγω της κατανάλωσης ηλεκτρικής ενέργειας.

- 119 Υπό τις συνθήκες αυτές, το ζήτημα που προέβαλε η προσφεύγουσα (βλ. σκέψη 116 ανωτέρω), ήτοι αν οι προμηθευτές ηλεκτρικής ενέργειας ήταν με τη σειρά τους υποχρεωμένοι να μετακυλίσουν την προσαύξηση αυτή στους πελάτες τους, δηλαδή σε όλους τους τελικούς καταναλωτές ηλεκτρικής ενέργειας, δεν είναι κρίσιμο, λαμβανομένου υπόψη του γεγονότος ότι οι τελικοί οφειλέτες της ως άνω προσαυξήσεως ήταν οι χρήστες του δικτύου, δηλαδή οι ίδιοι οι προμηθευτές καθώς και οι τελικοί καταναλωτές που είναι απευθείας συνδεδεμένοι με το δίκτυο, και όχι οι άλλοι τελικοί καταναλωτές.
- 120 Όσον αφορά τον υποχρεωτικό χαρακτήρα της επίδικης προσαυξήσεως, επιβάλλεται, καταρχάς, η διαπίστωση ότι η προσβαλλόμενη απόφαση εντοπίζει σαφώς μια υποχρέωση εισπράξεως και μετακυλίσεως της επίδικης προσαυξήσεως στους «τελικούς καταναλωτές», αναφερόμενη, ιδίως, στην απόφαση της BNetzA του 2011 (βλ. αιτιολογικές σκέψεις 135, 138, 140, 141 και 143 της προσβαλλομένης αποφάσεως), η οποία, στα σημεία 3 και 5.2, αναφέρει τους καταναλωτές αυτούς από κοινού με τους προμηθευτές ως τους τελικούς οφειλέτες της εν λόγω προσαυξήσεως, υπό την ιδιότητά τους ως χρηστών του δικτύου. Η ερμηνεία αυτή επιρρωννύεται από τις παρατηρήσεις που μνημονεύονται στο σημείο 20 της αποφάσεως του Bundesgerichtshof (Ανωτάτου Ομοσπονδιακού Δικαστηρίου) της 6ης Οκτωβρίου 2015 (βλ. σκέψη 14 ανωτέρω) και υπομνήσθηκαν στην αιτιολογική σκέψη 140 της προσβαλλομένης αποφάσεως, με βάση τις οποίες το Bundesgerichtshof (Ανώτατο Ομοσπονδιακό Δικαστήριο) κατέληξε στο συμπέρασμα ότι η επίδικη προσαύξηση δεν συνιστούσε αντιπαροχή για τη χρήση του δικτύου, αλλά φόρο μέσω του οποίου έπρεπε να καλυφθεί η μείωση εσόδων των διαχειριστών του δικτύου.
- 121 Υπενθυμίζεται, εξάλλου, ότι, για να είναι ένα μέτρο «φόρος» ή «φορολογική επιβάρυνση» κατά την έννοια των άρθρων 30 ή 110 ΣΛΕΕ, αρκεί να επιβαρύνει ενδιάμεσα προϊόντα ή υπηρεσίες, χωρίς να μετακυλιέται κατ' ανάγκην στους τελικούς καταναλωτές των προϊόντων ή των υπηρεσιών σε μεταγενέστερο οικονομικό στάδιο, δεδομένου ότι η νομολογία επιβεβαιώνει ότι, για την εφαρμογή των ως άνω διατάξεων, δεν έχει σημασία η ιδιότητα του οφειλέτη, εφόσον η φορολογική επιβάρυνση αφορά προϊόν ή δραστηριότητα αναγκαία σε σχέση με το προϊόν (πρβλ. απόφαση της 17ης Ιουλίου 2008, Essent Netwerk Noord κ.λπ., C-206/06, EU:C:2008:413, σκέψη 49). Το αποφασιστικής σημασίας στοιχείο, συναφώς, όπως βεβαιώνει η νομολογία που παρατίθεται στη σκέψη 90 ανωτέρω, είναι ότι τέτοιες οντότητες επιφορτίζονται από το κράτος να διαχειριστούν έναν κρατικό πόρο και δεν υπέχουν απλώς υποχρέωση αγοράς μέσω ιδίων χρηματοδοτικών πόρων.
- 122 Σημειώνεται, περαιτέρω, ότι, εν προκειμένω, αφού διευκρίνισε ότι την επίδικη προσαύξηση διέτασσε κατά τρόπο νομικά δεσμευτικό η απόφαση της BNetzA του 2011, η Επιτροπή συμπέρανε, στην αιτιολογική σκέψη 143 της προσβαλλομένης αποφάσεως, ότι η απόφαση της BNetzA του 2011 επέβαλλε στους διαχειριστές συστημάτων διανομής την υποχρέωση να εισπράττουν την επίδικη προσαύξηση από όλους τους τελικούς καταναλωτές ή τους προμηθευτές και ότι η απόφαση αυτή προέβλεπε επίσης την ανά μήνα μεταφορά των εσόδων που προέκυπταν από την ως άνω προσαύξηση στους διάφορους διαχειριστές συστημάτων μεταφοράς.

- 123 Πράγματι, το σημείο 3 της απόφασης της BNetzA του 2011, σε συνδυασμό με το σημείο 5.2 αυτής, προβλέπει ότι οι διαχειριστές συστημάτων διανομής υποχρεούνται να εισπράττουν την επίδικη προσαύξηση «από όλους τους τελικούς καταναλωτές ή τους προμηθευτές και να τη μεταφέρουν σε μηνιαία βάση στον διαχειριστή του οικείου δικτύου μεταφοράς». Επομένως, πρέπει να συναχθεί ότι η επίδικη προσαύξηση, που επιβλήθηκε από διοικητική αρχή με μέτρο κανονιστικής φύσεως, είχε υποχρεωτικό χαρακτήρα έναντι των τελικών καταναλωτών, υπό την ιδιότητά τους ως χρηστών του δικτύου, καθόσον η ως άνω απόφαση υποχρέωνε τους διαχειριστές συστημάτων διανομής να μετακυλίου στους εν λόγω καταναλωτές τα επιπλέον έξοδα που συνδέονταν με την επίδικη προσαύξηση, σε αντίθεση με την κατάσταση την οποία αφορούσε η απόφαση της 28ης Μαρτίου 2019, Γερμανία κατά Επιτροπής (C-405/16 P, EU:C:2019:268, σκέψη 70).
- 124 Εξάλλου, αφενός, το συμπέρασμα αυτό στηρίζεται στην εκ μέρους των γερμανικών αρχών ερμηνεία κατά τη διάρκεια της διοικητικής διαδικασίας, από την οποία προκύπτει σαφώς ότι οι διαχειριστές συστημάτων διανομής είχαν την υποχρέωση να εισπράττουν την επίδικη προσαύξηση από τους τελικούς καταναλωτές ή τους προμηθευτές και να τη μεταφέρουν σε μηνιαία βάση στους διάφορους διαχειριστές συστημάτων μεταφοράς. Αφετέρου, παρά το γεγονός ότι, στην απόφαση περί κινήσεως της σχετικής διαδικασίας, η Επιτροπή σαφώς δήλωσε ότι η απόφαση της BNetzA του 2011 είχε επιβάλει στους διαχειριστές συστημάτων διανομής την υποχρέωση να εισπράττουν την επίδικη προσαύξηση από τους τελικούς καταναλωτές, υπό την ιδιότητά τους ως χρηστών του δικτύου (βλ. ιδίως σημείο 14 της απόφασης περί κινήσεως της διαδικασίας), οι γερμανικές αρχές δεν προέβαλαν κατά τη διάρκεια της διοικητικής διαδικασίας κανένα επιχείρημα προς αμφισβήτηση του εν λόγω συμπεράσματος.
- 125 Επιπλέον, όσον αφορά το επιχείρημα κατά το οποίο η απόφαση της BNetzA του 2011 δεν είχε δεσμευτικά αποτελέσματα, διότι η υποχρέωση καταβολής την οποία υπείχαν οι χρήστες του δικτύου απέρρευε αποκλειστικά από συμβάσεις ιδιωτικού δικαίου μεταξύ διαχειριστών και χρηστών του δικτύου και κατά το οποίο η BNetzA δεν μπορούσε να επιβάλει υποχρέωση μη επιτρεπόμενη από το σχετικό νομοθετικό πλαίσιο, ήτοι την κανονιστική απόφαση StromNEV 2011 και τον νόμο για την προώθηση της συνδυασμένης παραγωγής θερμότητας και ηλεκτρικής ενέργειας της 19ης Μαρτίου 2002, στον οποίο παρέπεμπε η κανονιστική αυτή απόφαση, και ανεξάρτητα από το παραδεκτό του επιχειρήματος αυτού, που προβλήθηκε με το υπόμνημα απαντήσεως, επισημαίνεται ότι το γράμμα του σημείου 3 της απόφασης της BNetzA του 2011 επιβάλλει την υποχρέωση εισπράξεως της επίδικης προσαυξήσεως στους διαχειριστές συστημάτων διανομής, οι οποίοι υποχρεούνται, επομένως, να εισπράττουν την εν λόγω προσαύξηση από τους πελάτες τους. Καθόσον όμως η απόφαση αυτή αποτελούσε μέρος του ισχύοντος κατά την κρίσιμη περίοδο καθεστώτος και παρήγαγε δεσμευτικά αποτελέσματα, τα οποία εξάλλου δεν ανακλήθηκαν με τις διατάξεις οι οποίες κατέργησαν διαδοχικά το εν λόγω καθεστώς (βλ. σκέψεις 14 και 15 ανωτέρω), πρέπει να συναχθεί ότι το καθεστώς που στηριζόταν στην επίδικη προσαύξηση είχε υποχρεωτικά έννομα αποτελέσματα.
- 126 Τέλος, στις αιτιολογικές σκέψεις 39, 144 και 145 της προσβαλλομένης απόφασης, η Επιτροπή επισήμανε ότι ο μηχανισμός της επίδικης προσαυξήσεως παρείχε στους διαχειριστές του δικτύου πλήρη αντιστάθμιση για τη μείωση εσόδων που υφίσταντο λόγω της επίδικης απαλλαγής, διότι το ποσό της εν λόγω προσαυξήσεως ήταν προσαρμοσμένο προς το ποσό των απαιτούμενων λόγω της επίδικης απαλλαγής πόρων.
- 127 Η ερμηνεία αυτή της Επιτροπής επιρρωννύεται από τα σημεία 2 και 6 της απόφασης της BNetzA του 2011, που επιβάλλουν στους διαχειριστές συστημάτων μεταφοράς την υποχρέωση να συνυπολογίζουν τις προβλέψεις για απώλεια εσόδων εξαιτίας της επίδικης απαλλαγής για τον

υπολογισμό της επίδικης προσαυξήσεως και ότι η διαφορά μεταξύ της προβλεπόμενης μείωσης εσόδων και των πράγματι απολεσθέντων εσόδων θα αντισταθμίζεται ατομικά από κάθε διαχειριστή του δικτύου.

128 Τα λοιπά επιχειρήματα της προσφεύγουσας δεν αναιρούν τις διαπιστώσεις αυτές.

129 Πρώτον, όσον αφορά το επιχείρημα ότι το ποσό της επίδικης προσαυξήσεως δεν καθοριζόταν από το κράτος, αλλά από τους διαχειριστές συστημάτων μεταφοράς, αρκεί να υπομνησθεί ότι, όπως επισήμανε η Επιτροπή στην αιτιολογική σκέψη 37 της προσβαλλομένης αποφάσεως, για το πρώτο έτος εφαρμογής του σχετικού καθεστώτος, η απόφαση της BNetzA του 2011 καθόρισε το αρχικό ποσό της επίδικης προσαυξήσεως σε 440 εκατομμύρια ευρώ, μεταξύ των οποίων ένα ποσό εκτιμώμενο σε 140 εκατομμύρια ευρώ για τα εξατομικευμένα τέλη που επιρρίπτονταν στους αντικυκλικούς καταναλωτές και 300 εκατομμύρια ευρώ για την επίδικη απαλλαγή, και, για το δεύτερο έτος εφαρμογής του ως άνω καθεστώτος, η εν λόγω απόφαση της BNetzA καθόρισε μια πολύ λεπτομερή μέθοδο για τον υπολογισμό της προσαυξήσεως. Όπως προκύπτει από τα σημεία 1 και 2 της αποφάσεως αυτής, καθώς και από το σημείο 5.2, οι διαχειριστές συστημάτων μεταφοράς όφειλαν να προσδιορίζουν, αφενός, την αναμενόμενη μείωση εσόδων λόγω της απαλλαγής σε σχέση με την πλήρη καταβολή των τελών δικτύου και, αφετέρου, την αναμενόμενη κατανάλωση, προκειμένου να προσδιοριστεί το ποσό της επίδικης προσαυξήσεως ανά κιλοβατώρα, λαμβανομένων υπόψη των σχετικών εσόδων κατά το προτελευταίο έτος. Επιπλέον, όπως επισήμανε η Επιτροπή στην αιτιολογική σκέψη 39 της προσβαλλομένης αποφάσεως, σύμφωνα με την απόφαση της BNetzA του 2011, οι διαχειριστές συστημάτων μεταφοράς έπρεπε να προσαρμόζουν το ποσό της επίδικης προσαυξήσεως κάθε έτος βάσει των οικονομικών αναγκών του προηγούμενου έτους.

130 Δεύτερον, πρέπει να απορριφθεί το επιχείρημα ότι δεν υφίστατο κανένας εκ του νόμου μηχανισμός για την εξασφάλιση πλήρους αντισταθμίσεως των ζημιών, ιδίως λόγω αδυναμίας μετακυλίσεως του κόστους της επίδικης προσαυξήσεως σε περίπτωση μη δυνάμενων να ικανοποιηθούν απαιτήσεων. Πράγματι, ο χαρακτηρισμός της επίδικης προσαυξήσεως ως οιονεί φορολογικής επιβαρύνσεως αρκεί για να θεωρηθούν τα έσοδα του φόρου αυτού ως κρατικοί πόροι, χωρίς να απαιτείται το κράτος να αναλαμβάνει την υποχρέωση να αντισταθμίσει τις ζημίες που προκαλούνταν από τη μη καταβολή της εν λόγω προσαυξήσεως, ιδίως σε περίπτωση μη εισπράξιμων απαιτήσεων. Ακόμη και αν, όπως αναγνωρίζει η Επιτροπή, οι ζημίες λόγω μη εισπράξιμων απαιτήσεων επιβαρύνουν οικονομικώς τους διαχειριστές συστημάτων διανομής, πρέπει να σημειωθεί ότι μια απώλεια εσόδων οφειλόμενη σε αφερεγγυότητα δεν συνιστά απώλεια εσόδων κατά την έννοια του καθεστώτος αυτού και δικαιολογείται για τον λόγο ότι οι σχέσεις μεταξύ των διαχειριστών του δικτύου και των τελικών οφειλετών της επίδικης προσαυξήσεως είναι σχέσεις ιδιωτικού δικαίου.

131 Τρίτον, όσον αφορά το επιχείρημα ότι, λόγω της χρησιμοποίησεως των πόρων από την επίδικη προσαύξηση αποκλειστικά για συγκεκριμένο σκοπό, το κράτος δεν είχε καμία εξουσία διαθέσεως των σχετικών κεφαλαίων, πράγμα το οποίο, κατά την απόφαση της 28ης Μαρτίου 2019, Γερμανία κατά Επιτροπής (C-405/16 P, EU:C:2019:268, σκέψη 76), αποκλείει τη δυνατότητα να συνεπάγεται η επίδικη προσαύξηση τη χρησιμοποίηση κρατικών πόρων, διαπιστώνεται ότι, στη σκέψη 76 της αποφάσεως αυτής, η πρόβλεψη χρησιμοποίησεως πόρων αποκλειστικά για συγκεκριμένο σκοπό είχε εκτιμηθεί κατά την εξέταση του κρατικού ελέγχου των διαχειριστών του δικτύου και εκείνου της υπάρξεως οιονεί φορολογικής επιβαρύνσεως, όπως εν προκειμένω. Επομένως, το επιχείρημα αυτό θα εξεταστεί στο πλαίσιο της εξετάσεως του κρατικού ελέγχου των εν λόγω διαχειριστών (βλ. σκέψεις 144 και 145 κατωτέρω). Εν πάση περιπτώσει, ο χαρακτηρισμός της επίδικης προσαυξήσεως ως οιονεί φορολογικής επιβαρύνσεως,

επιβεβαιωνόμενος βάσει της ανωτέρω εκτιμήσεως, δεν κλονίζεται από την πρόβλεψη χρησιμοποίησε των σχετικών πόρων για συγκεκριμένους σκοπούς. Αντιθέτως, το τελευταίο αυτό στοιχείο επιβεβαιώνει ότι ο μηχανισμός της προσαυξήσεως διέπεται από διατάξεις της κρατικής νομοθεσίας.

132 Βάσει των ανωτέρω σκέψεων, επιβάλλεται το συμπέρασμα ότι η απόφαση της BNetzA του 2011, η οποία επιβάλλει στους διαχειριστές συστημάτων διανομής, κατά τρόπο νομικά δεσμευτικό, την υποχρέωση να εισπράττουν την επίδικη προσαύξηση από τους τελικούς καταναλωτές, υπό την ιδιότητα των χρηστών του δικτύου, συνιστά απόφαση περί επιβολής οιονεί φορολογικής επιβαρύνσεως ή υποχρεωτικής φορολογικής επιβαρύνσεως κατά την έννοια της νομολογίας περί της οποίας γίνεται λόγος στη σκέψη 121 ανωτέρω και συνεπάγεται, ως εκ τούτου, τη χρήση κρατικών πόρων.

3) Επί της υπάρξεως κρατικού ελέγχου επί των κεφαλαίων που εισπράττονται ως πρόσθετα τέλη ή επί των διαχειριστών συστημάτων διανομής

133 Όσον αφορά το δεύτερο στοιχείο, ήτοι την ύπαρξη κρατικού ελέγχου επί των σχετικών κεφαλαίων που εισπράττονται στο πλαίσιο της προσαυξήσεως ή επί των συστημάτων διανομής, πρέπει να σημειωθεί ότι, αντιθέτως προς όσα υποστήριξε η Επιτροπή, δεν υφίσταται κρατικός έλεγχος των συστημάτων διανομής, σύμφωνα με τις αρχές που συνήγαγε το Δικαστήριο στην απόφαση της 28ης Μαρτίου 2019, Γερμανία κατά Επιτροπής (C-405/16 P, EU:C:2019:268), η οποία, κατά τα λοιπά, αφορούσε τους ίδιους διαχειριστές του γερμανικού δικτύου ηλεκτρικής ενέργειας. Πράγματι, το γεγονός ότι οι διαχειριστές αυτοί πρέπει να διαθέτουν άδεια ή πιστοποίηση και να τους έχει παραχωρηθεί δημόσια υπηρεσία δεν αρκεί για να διαπιστωθεί ότι σαφώς ενεργούν υπό δημόσιο έλεγχο. Ομοίως, το Δικαστήριο διευκρίνισε ότι απλώς και μόνον ο έλεγχος της ορθής εφαρμογής του καθεστώτος αυτού δεν ήταν επαρκές στοιχείο για ένα τέτοιο συμπέρασμα (πρβλ. απόφαση της 28ης Μαρτίου 2019, Γερμανία κατά Επιτροπής, C-405/16 P, EU:C:2019:268, σκέψεις 77 έως 85).

134 Ωστόσο, η έλλειψη διαρκούς δημοσίου ελέγχου των διαχειριστών συστημάτων διανομής δεν είναι κρίσιμο στοιχείο εν προκειμένω, εφόσον υπάρχει κρατικός έλεγχος των σχετικών κεφαλαίων, δηλαδή επί του όλου μηχανισμού εισπράξεως και κατανομής της επίδικης προσαυξήσεως (βλ., επίσης, μνημονευόμενη στη σκέψη 89 ανωτέρω νομολογία).

135 Συναφώς, υπενθυμίζεται ότι η απόφαση της BNetzA του 2011 υποχρεώνει τους διαχειριστές του δικτύου να εισπράττουν από τους χρήστες του δικτύου, περιλαμβανομένων των τελικών καταναλωτών, την επίδικη προσαύξηση, υπολογιζόμενη από την BNetzA (για το έτος 2012) ή κατά τη μέθοδο που καθόρισε η τελευταία (για το έτος 2013), τα δε σχετικά έσοδα καταβάλλονται στους διαχειριστές συστημάτων μεταφοράς προς αντιστάθμιση της επίδικης απαλλαγής. Επιπλέον, δεν αμφισβητείται μεταξύ των διαδίκων ότι τα προκύπτοντα από την επίδικη προσαύξηση έσοδα χρησιμοποιούνται αποκλειστικά για τους σκοπούς του σχετικού καθεστώτος βάσει των εξεταζόμενων νομοθετικών και κανονιστικών διατάξεων. Ακόμη, στη σκέψη 129 ανωτέρω σημειώθηκε ότι, κατά την απόφαση της BNetzA του 2011, οι διαχειριστές του δικτύου ελάμβαναν ένα ποσό που αντιστοιχούσε στο επιπλέον κόστος της επίδικης απαλλαγής, δεδομένου ότι το ποσό της επίδικης προσαυξήσεως προσαρμοζόταν προς το ποσό των απαιτούμενων λόγω της επίδικης απαλλαγής πόρων.

136 Υπό τις συνθήκες αυτές, διαπιστώνεται ότι, αφενός, υφίσταται μια αναλογία μεταξύ της επίδικης προσαυξήσεως και των επιπλέον εξόδων που προκαλούνταν λόγω της επίδικης απαλλαγής και, αφετέρου, οι διαχειριστές συστημάτων διανομής ενεργούσαν μόνον ως ενδιάμεσοι στο πλαίσιο

της εκτελέσεως ενός μηχανισμού διεπόμενου στο σύνολό του από διατάξεις της κρατικής νομοθεσίας (πρβλ., κατ' αναλογία, απόφαση της 20ής Σεπτεμβρίου 2019, FVE Ηολύζον Ι κ.λπ. κατά Επιτροπής, T-217/17, μη δημοσιευθείσα, κατά της οποίας έχει ασκηθεί αναίρεση, EU:T:2019:633, σκέψεις 115 και 116).

137 Το συμπέρασμα αυτό δεν κλονίζεται από τα επιχειρήματα της προσφεύγουσας.

138 Πρώτον, το γεγονός ότι η επίδικη προσαύξηση εισπράττεται στο πλαίσιο κρατικών σκοπών ή στο πλαίσιο κρατικής πολιτικής της οποίας την εφαρμογή προβλέπει η απόφαση της BNetzA του 2011 δεν αποτελεί μεν, αυτό καθεαυτό, στοιχείο αποφασιστικής σημασίας προκειμένου να διαπιστωθεί η ύπαρξη κρατικού ελέγχου, αποτελεί, ωστόσο, ένα από τα στοιχεία από τα οποία προκύπτει ότι υφίσταται κρατικός έλεγχος επί του συστήματος εισπράξεως και κατανομής της επίδικης προσαυξήσεως.

139 Δεύτερον, το επιχείρημα ότι οι διαχειριστές του δικτύου δεν είναι οργανισμοί που έχουν λάβει από το κράτος εντολή να διαχειρίζονται τα έσοδα από την επίδικη προσαύξηση, αλλά απλώς μετέχουν στην εφαρμογή του συστήματος, δεν είναι πειστικό. Πράγματι, κατά τη νομολογία, μια ρητή «εντολή» δεν είναι αναγκαία συναφώς, όταν αποδεικνύεται, βάσει των παρατηρήσεων που εκτίθενται ανωτέρω, ότι υφίσταται κρατικός έλεγχος επί του όλου μηχανισμού εισπράξεως της επίδικης προσαυξήσεως και κατανομής των αντίστοιχων εσόδων. Πράγματι, στις υποθέσεις όπου η απουσία μιας τέτοιας κρατικής «εντολής» ήταν αποφασιστικής σημασίας στοιχείο για να αποκλειστεί ο χαρακτήρας κρατικής ενισχύσεως των πόρων αυτών, είτε υπήρχε απλώς μια υποχρέωση αγοράς επιβαλλόμενη στις επιχειρήσεις ιδιωτικού δικαίου μέσω των δικών τους χρηματοδοτικών πόρων (πρβλ. αποφάσεις της 13ης Μαρτίου 2001, PreussenElektra, C-379/98, EU:C:2001:160, σκέψεις 58 έως 61, και της 13ης Σεπτεμβρίου 2017, ENEA, C-329/15, EU:C:2017:671, σκέψεις 26 και 30), είτε δεν υπήρχε ούτε υποχρεωτική επιβάρυνση των τελικών πελατών ούτε κρατικός έλεγχος των εσόδων που προέκυπταν από την επίμαχη εισφορά (πρβλ. απόφαση της 28ης Μαρτίου 2019, Γερμανία κατά Επιτροπής, C-405/16 P, EU:C:2019:268, σκέψεις 65 έως 86).

140 Τρίτον, το γεγονός ότι οι φορείς εκμετάλλευσης δικτύων είναι οργανισμοί ιδιωτικού δικαίου και ενεργούν βάσει νομικών σχέσεων ιδιωτικού δικαίου, ειδικότερα όσον αφορά την είσπραξη απαιτήσεων που συνδέονται με την επίδικη προσαύξηση, χωρίς να έχουν καμία εξουσία εκτελέσεως, δεν είναι αυτό καθεαυτό κρίσιμο στοιχείο, καθόσον αυτό το οποίο έχει σημασία είναι το αν οι εν λόγω οργανισμοί έχουν οριστεί από το κράτος με σκοπό τη διαχείριση κρατικών πόρων (πρβλ. αποφάσεις της 19ης Δεκεμβρίου 2013, Association Vent De Colère! κ.λπ., C-262/12, EU:C:2013:851, σκέψη 20, και της 20ής Σεπτεμβρίου 2019, FVE Ηολύζον Ι κ.λπ. κατά Επιτροπής, T-217/17, μη δημοσιευθείσα, κατά της οποίας έχει ασκηθεί αναίρεση, EU:T:2019:633, σκέψη 126). Εξάλλου, το επιχείρημα με το οποίο προβάλλεται ότι ένας από τους διαχειριστές συστημάτων μεταφοράς, η TransnetBW, ελεγχόταν κατά πλειοψηφία από το κράτος, μολοντί είναι βάσιμο, δεν ασκεί επιρροή συναφώς.

141 Τέταρτον, είναι ακριβές ότι, κατά τη νομολογία, ο έλεγχος της ορθής εφαρμογής του συστήματος από τις δημόσιες αρχές δεν αρκεί για να διαπιστωθεί η ύπαρξη ελέγχου επί των διαχειριστών ή επί των σχετικών κεφαλαίων (πρβλ. απόφαση της 28ης Μαρτίου 2019, Γερμανία κατά Επιτροπής, C-405/16 P, EU:C:2019:268, σκέψη 77).

142 Εντούτοις, στην απόφαση της 28ης Μαρτίου 2019, Γερμανία κατά Επιτροπής (C-405/16 P, EU:C:2019:268, σκέψη 82), το Δικαστήριο δεν θέτει μεν υπό αμφισβήτηση τη νομολογία του κατά την οποία κεφάλαια τα οποία τροφοδοτούνται μέσω υποχρεωτικών εισφορών

επιβαλλόμενων από τη νομοθεσία του κράτους μέλους και των οποίων η διαχείριση και η κατανομή διέπεται από τη νομοθεσία αυτή μπορούν να θεωρούνται κρατικοί πόροι, κατά την έννοια του άρθρου 107, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ, ακόμη και αν υπεύθυνοι για τη διαχείρισή τους είναι φορείς που διακρίνονται από τις δημόσιες αρχές (απόφαση της 19ης Δεκεμβρίου 2013, Association Vent De Colère! κ.λπ., C-262/12, EU:C:2013:851, σκέψη 25), πλην όμως υπογραμμίζει την έλλειψη, σε αυτήν την άλλη υπόθεση, δύο ουσιωδών στοιχείων, ήτοι της υπάρξεως μιας καταρχήν πλήρους καλύψεως της υποχρεώσεως αγοράς εκ μέρους του εμπλεκόμενου κράτους μέλους και του γεγονότος ότι προβλεπόταν η κατάθεση των σχετικών ποσών στο Caisse des dépôts et consignations (Ταμείο Παρακαταθηκών και Δανείων), δηλαδή σε ένα νομικό πρόσωπο δημοσίου δικαίου που ενεργούσε υπό τον έλεγχο του κράτους (πρβλ. απόφαση της 28ης Μαρτίου 2019, Γερμανία κατά Επιτροπής, C-405/16 P, EU:C:2019:268, σκέψεις 83 έως 85). Το επιχείρημα αυτό, επομένως, δεν είναι πειστικό όταν αποδεικνύεται, όπως σημειώνει η Επιτροπή, ότι ο κρατικός έλεγχος αφορά τον όλο μηχανισμό εισπράξεως της επίδικης προσαύξεσεως και κατανομής των εσόδων που προέκυπταν από την προσαύξηση, περιλαμβανομένης της πλήρους καλύψεως των πρόσθετων εξόδων που προκαλούσε η ως άνω προσαύξηση, βάσει των ανωτέρω σκέψεων (βλ. σκέψη 135 ανωτέρω).

143 Πέμπτον, το επιχείρημα ότι το κράτος δεν εγγυάται την κάλυψη ενδεχόμενης μείωσεως των εσόδων, καθόσον τα επιπλέον έξοδα μπορούσαν να μη μετακυλιούνται περαιτέρω και οι διαχειριστές κλειστών δικτύων διανομής ήταν υποχρεωμένοι να παρέχουν την επίδικη απαλλαγή χωρίς να δικαιούνται καμία επιστροφή των σχετικών ποσών, απορρίφθηκε στο πλαίσιο του χαρακτηρισμού της επίδικης προσαύξεσεως ως φόρου οιονεί φορολογικής επιβαρύνσεως (βλ. σκέψη 130 ανωτέρω).

144 Έκτον, όσον αφορά το επιχείρημα ότι η χρησιμοποίηση των επίμαχων πόρων αποκλειστικά για συγκεκριμένους σκοπούς αποκλείει κάθε εξουσία του κράτους να διαθέτει ελεύθερα τα κεφάλαια που προέκυπταν από την επίδικη προσαύξηση, είναι ακριβές ότι, καίτοι, υπό ορισμένες περιστάσεις, ο δικαστής της Ένωσης (πρβλ. αποφάσεις της 17ης Ιουλίου 2008, Essent Netwerk Noord κ.λπ., C-206/06, EU:C:2008:413, σκέψη 69, της 15ης Μαΐου 2019, Achema κ.λπ., C-706/17, EU:C:2019:407, σκέψη 66, και της 11ης Δεκεμβρίου 2014, Αυστρία κατά Επιτροπής, T-251/11, EU:T:2014:1060, σκέψη 70) θεώρησε την επιβαλλόμενη από τον νόμο χρησιμοποίηση των πόρων αποκλειστικά για συγκεκριμένους σκοπούς ως ένδειξη ότι τα κεφάλαια ή οι διαχειριστές τους βρίσκονταν υπό δημόσιο έλεγχο και, επομένως, ως ένδειξη περί χρησιμοποίησεως κρατικών πόρων, πλην όμως, υπό άλλες περιστάσεις, το Δικαστήριο, ακόμη και όταν όντως οι σχετικοί πόροι χρησιμοποιούνταν για συγκεκριμένους σκοπούς, απέκλεισε την ύπαρξη αποφασιστικής επιρροής των δημοσίων αρχών και, επομένως, τη χρησιμοποίηση κρατικών πόρων όταν δεν υφίστατο καμία εξουσία ελεύθερης διάθεσης των σχετικών κεφαλαίων, δηλαδή όταν δεν υφίστατο δυνατότητα των δημοσίων αρχών να χρησιμοποιήσουν με διαφορετικό τρόπο τα σχετικά κεφάλαια (πρβλ. απόφαση της 28ης Μαρτίου 2019, Γερμανία κατά Επιτροπής, C-405/16 P, EU:C:2019:268, σκέψη 76).

145 Πρέπει πάντως να ληφθεί υπόψη ότι, στην απόφαση της 28ης Μαρτίου 2019, Γερμανία κατά Επιτροπής (C-405/16 P, EU:C:2019:268), σε αντίθεση με την προηγούμενη νομολογία του, το Δικαστήριο εξέτασε το ως άνω στοιχείο προκειμένου να εκτιμήσει την ύπαρξη κρατικού ελέγχου των σχετικών κεφαλαίων, σε μια κατάσταση όπου είχε αποκλείσει τον υποχρεωτικό χαρακτήρα της επίμαχης επιβαρύνσεως, διευκρινίζοντας παράλληλα ότι η χρησιμοποίηση πόρων αποκλειστικά για συγκεκριμένους σκοπούς συνηγορούσε περισσότερο υπέρ του ότι, ελλείψει άλλων αντίθετων στοιχείων, το κράτος ακριβώς δεν ήταν σε θέση να διαθέτει ελεύθερα τα σχετικά κεφάλαια, δηλαδή να αποφασίζει τη χρησιμοποίησή τους για σκοπό διαφορετικό από τον προβλεπόμενο από τις εφαρμοστέες νομοθετικές διατάξεις. Επομένως, αντί να αναθεωρήσει την

προηγούμενη νομολογία του, η οποία επιπλέον επιβεβαιώθηκε λίγο αργότερα με την απόφαση της 15ης Μαΐου 2019, Achema κ.λπ. (C-706/17, EU:C:2019:407, σκέψη 66), το Δικαστήριο σκοπίμως περιορίστηκε να δεχθεί ότι, ελλείψει άλλων στοιχείων, το εν λόγω στοιχείο δεν ήταν, από μόνο του, κρίσιμο προκειμένου να αποδειχθεί η ύπαρξη ενός τέτοιου ελέγχου.

146 Υπό το πρίσμα του συνόλου των ανωτέρω σκέψεων, συνάγεται το συμπέρασμα ότι η επίδικη προσαύξηση συνιστά, σύμφωνα με τη σχετική νομολογία, οιονεί φορολογική επιβάρυνση ή υποχρεωτική φορολογική επιβάρυνση, της οποίας το ύψος καθορίζεται από δημόσια αρχή (για το έτος 2012) ή βάσει μεθόδου επιβαλλόμενης από την αρχή αυτή (για το έτος 2013) και η οποία επιδιώκει σκοπούς δημοσίου συμφέροντος, επιβλήθηκε δε στους διαχειριστές συστημάτων διανομής με βάση αντικειμενικά κριτήρια και εισπράττονταν από αυτούς σύμφωνα με τους κανόνες τους οποίους επέβαλλαν οι εθνικές αρχές.

147 Επομένως, η επίδικη απαλλαγή συνιστά μέτρο στηριζόμενο σε κρατικούς πόρους.

148 Υπό τις συνθήκες αυτές, το δεύτερο σκέλος του δευτέρου λόγου ακυρώσεως πρέπει να απορριφθεί.

[παραλειπόμενα]

Για τους λόγους αυτούς,

ΤΟ ΓΕΝΙΚΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (τρίτο τμήμα)

αποφασίζει:

- 1) Απορρίπτει την προσφυγή.
- 2) Καταδικάζει την Covestro Deutschland AG στα δικαστικά έξοδά της καθώς και σε εκείνα της Ευρωπαϊκής Επιτροπής.
- 3) Η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας φέρει τα δικαστικά έξοδά της.

Collins

Kreuschitz

Csehi

Δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση στο Λουξεμβούργο στις 6 Οκτωβρίου 2021.

(υπογραφές)